

Koşullu öz-değer ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği¹

Bayram Çetin²
Ahmet Akın³
Yüksel Eroğlu⁴

Özet

Bu çalışmanın amacı Koşullu Öz-Değer Modeli'ne göre bireylerin öz-değerlerini yapılandırdıkları olası alanları değerlendiren Koşullu Öz-Değer Ölçeği'ni (KÖDÖ, Crocker, Luhtanen, Cooper, & Bouvrette, 2003) Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin psikometrik özelliklerini incelemektir. KÖDÖ, 7 alt ölçekten ve 35 maddeden oluşmaktadır. Bu alt ölçekler; onay alma, aile desteği, rekabet, fiziksel görünüm, akademik yeterlik, Tanrı sevgisi ve erdemdir. Örneklem 211'i erkek (51%) ve 224'ü kızdır (51%). Güvenirlik ve geçerlik çalışmalarından önce, ölçeğin dilsel eşdeğerliğini incelemek için 107 İngilizce öğretmenine birer hafta arayla uygulanan Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Türkçe ve İngilizce formlar arasındaki korelasyon katsayıları .69 ile .97 arasında değişmektedir. Ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla Türk örneklemden elde edilen verilere faktör analizi uygulanmıştır. Açıklayıcı faktör analizi sonucunda öz-değeri 1'den yüksek ve toplam varyansın % 66.63'ünü açıklayan yedi faktör elde edilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi uyum indeksi değerleri RMSEA=.04, NFI=.97, CFI=.98, IFI=.99, RFI=.96, GFI=.96 ve AGFI=.94 olarak bulunmuştur. Ölçüt bağımlı geçerlik için Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği (DASÖ) ve Psikolojik İyi Olma Ölçeği (PİÖÖ)'nin Özerklik alt ölçeği kullanılmıştır. KÖDÖ'nün alt ölçekleri ile DASÖ'nün alt ölçekleri arasındaki korelasyonların -.38 ile .46 arasında değiştiği görülmüştür. Diğer taraftan KÖDÖ ile PİÖÖ'nün Özerklik alt ölçeği arasındaki korelasyonlar -.70 ile .52 arasında değişen değerler almaktadır. Alt ölçeklerin Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları .82 ile .91; test-tekrar test güvenirlik katsayıları ise .76 ile .89 arasında değişmektedir. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları ise fiziksel görünüm alt ölçeği için .30 ile .46, Tanrı sevgisi alt ölçeği için .32 ile .44, rekabet alt ölçeği için .30 ile .61, erdem alt ölçeği için .30 ile .43, onay alma alt ölçeği için .31 ile .36, aile desteği alt ölçeği için .38 ile .72 ve akademik yeterlik alt ölçeği için .31 ile .44 arasında sıralanmaktadır. Bu sonuçlara göre Koşullu Öz-Değer Ölçeği'nin Türkçe versiyonunun güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Koşullu öz-değer; geçerlik; güvenirlik

¹ Bu makale 16. Ulusal Psikoloji Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur, 14-17 Nisan, Mersin, 2010.

² Yard.Doç.Dr. Gaziantep Üniversitesi Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme bccetin27@gmail.com

³ Yard.Doç.Dr. Sakarya Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik aakin@sakarya.edu.tr

⁴ Öğretmen Kanada Eğitim Uygulama Okulu yukseleroglu45@hotmail.com

The validity and reliability of contingencies of self-worth scale¹

Bayram Çetin²
Ahmet Akın³
Yüksel Eroğlu⁴

Abstract

The aim of the present study is to adapt Contingencies of Self-Worth Scale (CSWS, Crocker, Luhtanen, Cooper, & Bouvrette, 2003) which assess to seven domains on which people are likely to state their self-worth according to contingencies of self-worth model to Turkish and examine its psychometric properties. CSWS consists of 35 items constructed in a form of 7 sub-scale. The subscales are called: Other's approval, Family Support, Appearance, Competition, Academic Competence, God's Love, and Virtue. The sample consists of 211 (49%) were male and 224 (51%) were female. Before the validity and reliability studies, to examine the language equivalency of the scale the correlations between Turkish and English forms which were administered to 107 English teachers one-week interval were calculated. Results of language equivalency showed that the correlations between Turkish and English forms for each item ranged from .69 to .97. Exploratory factor analysis was performed to examine the factor structure of the scale according to data obtained Turkish students. EFA revealed a seven-factor solution which accounted for 63% of the variance and eigenvalue over 1.00. Fit index values of the model were RMSEA=.04, NFI=.97, CFI=.98, IFI=.99, RFI=.96, GFI=.96 and AGFI=.94. Depression-Anxiety-Stress Scale and Autonomy Subscale of Psychological Well-Being Scale was used for criterion-related validity. Correlations between subscales of CSWS and DASS were ranged from -.38 to .46. On the other hand, correlations between CSWS and Autonomous Subscale of PSWB were ranged from -.70 to .52. Cronbach Alpha for the subscales were found between .82 and .91 and the test-retest reliability coefficients were ranged from .76 to .89. Item-total correlations ranged from .30 to .46 for appearance, ranged from .32 to .44 for God's love, ranged from .30 to .61 for competition, ranged from .30 to .43 for virtue, ranged from .31 to .36 for other's approval, .38 to .72 for family support, and ranged from .31 to .44 for academic competency. According to these results, it can be said that Turkish version of CSWS is a valid and reliable measurement.

Keywords: Contingencies of self-worth; validity; reliability

---

¹ This study was presented at 16. National Psychology Congress as oral presentation, 14-17 April, Mersin, 2010.

² Asist. Prof. Gaziantep University, Faculty of Education, bçetin27@gmail.com

³ Asist. Prof. Sakarya University, Faculty of Education, aakin@sakarya.edu.tr

⁴ School Counselor, School of Kanada Eğitim Uygulama, yukseleroglu45@hotmail.com

1.Giriş

Benliğin değerlendirici yönünü temsil eden ve bireylerin kendine verdiği değerini düzeyini yansıtan (Blascovich & Tomaka, 1991) öz-değer kavramını bazı araştırmacılar (Rosenberg, 1965) genel öz-değerlendirmeleri, bazı araştırmacılar (Rosenberg, Schooler, Schoenbach, & Rosenberg, 1995; Woike & Baumgardner, 1993) ise akademik başarı ve fiziksel görünüm gibi özel alanlardaki öz-değerlendirmeleri tanımlamak için kullanmıştır. Benzer biçimde bazı araştırmacılar, öz-değeri değişime karşı direnç gösteren sürekli bir yapı olarak ele alırken; bazı araştırmacılar koşullara bağlı durumsal bir yapı olarak ele almıştır (Crocker & Wolfe, 2001).

Crocker ve Wolfe (2001) tarafından geliştirilen Koşullu Öz-Değer Modeli, öz-değerin belli alanlarda yapılandırıldığı ve en çok bu alanlarla ilişkili öz-değerlendirmelerden etkilendiği varsayımını savunmaktadır. Koşullu öz-değer modeline göre bireylerin öz değerini, öz değer yapılandırıldığı alanlarda yaşanan başarı ya da başarısızlık durumları ile bireylerin bu alanlara ilişkin kişisel standartlarını karşılama düzeyi belirlemektedir (Crocker, Sommers, & Luhtanen, 2002; Crocker & Wolfe, 2001). Bu model, öz-değerin yapılandırıldığı alanlar açısından bireysel farklılıkların bulunduğu düşüncesini temel almaktadır. Bireyler öz-değerini akademik yeterlik alanında, erdem alanında ya da Tanrı sevgisi alanında yapılandırabilir. Ayrıca bu model bireylerin öz-değerini bir alanda yapılandırabileceği gibi birden fazla alanda da yapılandırabileceğini ileri sürmektedir. Örneğin bireyler, öz-değerini sadece akademik yeterlik alanında ya da Tanrı sevgisi alanında yapılandırabileceği gibi bu ikisini birleştirerek de yapılandırabilir. Öz-değerin birden fazla alanda yapılandırılması sürecinde bireyler için en önemli alan merkeze alınmakta, daha az önemli diğer alanlar ise bu merkezi alanla birleştirilmektedir. Genel olarak öz-değerin yapılandırılmasında kritik rolü en kolay ulaşılabilen ve başarının en kolay yakalanabileceği alan oluşturmaktadır (Crocker, Luhtanen, Cooper, & Bouvrette, 2003; Crocker & Wolfe, 2001; Wolfe & Crocker, 2003).

Crocker ve diğerleri'ne (2003) göre bireyin öz-değerini yapılandırabileceği yedi olası alan bulunmaktadır: *Onay alma (Other's approval)*, *aile desteği (Family support)*, *fiziksel görünüm (Appearance)*, *rekabet (Competition)*, *akademik yeterlik (Academic competency)*, *Tanrı sevgisi (God's love)* ve *erdem (Virtue)*. Sanchez ve Crocker (2005) Koşullu Öz-Değer Ölçeği'nin onay alma, fiziksel görünüm, rekabet ve akademik yeterlik alt ölçeklerini dışsal alanlar; Tanrı sevgisi, aile desteği ve erdem alt ölçeklerini ise içsel alanlar olarak adlandırmaktadır. Öz-değerini dışsal alanlarda yapılandıran bireylerin, depresyon gibi olumsuz psikolojik durumları yaşamaya daha eğilimli oldukları (Luhtanen & Crocker, 2005),

yakın ilişkilerinde kendilerini ilişki kurdukları bireylere daha bağımlı hissettikleri (Sanchez, Crocker, & Boike, 2005), öz-değerlerinin diğer bireylerin onayına bağlı olduğu ve istikrarsız bir görünüm sergilediği (Crocker & Park, 2004) bildirilmektedir. Öz-değerin istikrarsız yapısı, öz değerini dışsal alanlarda yapılandıran bireylerde depresyona, strese ve yaşam olaylarını kontrol edebilme gücünün azalmasına yol açmaktadır (Crocker & Luhtanen, 2003; Crocker, 2002). Dalglish ve diğerleri (2001) yaşam olaylarını kontrol edebilme gücünün azalmasının ve yüksek düzeyde stresin bireyin yeme bozukları gibi çeşitli sağlık sorunları yaşamasına neden olduğunu bildirmektedir.

Öz-değerini akademik yeterlik alanında yapılandıran bireyler, öz-değerin yapılandırılması sürecinde akademik düzeyi hakkında bilgi veren geri-bildirimleri (okul derslerinden aldığı notlar, öğretmenlerinin akademik yeterliğine ilişkin değerlendirmeleri vs.) dikkate almaktadır (Crocker ve diğerleri, 2003). Yapılan araştırmalar öz-değerini akademik yeterlik alanında yapılandıran bireylerin, diğer bireylerle karşılaştırıldığında başarılı olmak için çalışmaya ve başarısızlıktan kaçınmaya daha çok güdülenmiş olmasına rağmen derslerden yüksek notlar alamadıklarını göstermektedir. Araştırmacılar bunun, öz-değerini akademik yeterlik alanında yapılandıran bireylerin öğretim yılı boyunca daha stresli olmasından, zaman baskısını daha yoğun yaşamasından, dersleri yürüten öğretim elemanlarıyla daha çok tartışmasından, başarısızlık karşısında daha sık depresyona girmesinden ve olumsuz öz-değerlendirici düşüncelerin (“Ben aptalın biriyim.”) etkisi altına girmeye daha eğilimli olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir (Crocker, Karpinski, Quinn, & Chase, 2003; Crocker ve diğerleri, 2002; Niiya, Crocker, & Bartmess 2004; Park & Crocker, 2003;).

Öz-değerini rekabet alanında yapılandıran bireyler kendi yeterliklerinden çok başkalarından ne kadar iyi olduğuyula ilgilenmektedir. Öz-değerini onay alma alanında yapılandıran bireyler, diğer bireyler tarafından kabul edilmeyi ve onaylanmayı amaçlamakta ve ilişki kurduğu bireyin kendisini gerçekten nasıl gördüğünden çok başka bireylerin kendisi ile ilgili düşüncelerinin, ilişki kurduğu bireyi hangi doğrultuda etkilediğine odaklanmaktadır (Crocker & Wolfe, 2001; Crocker ve diğerleri, 2003; Wolfe & Crocker, 2003). Lerman (2002) sosyal anksiyete bozukluğu gösteren bireylerin çoğunun öz-değerini onay alma alanında yapılandırdığını bulmuştur.

Öz-değerin fiziksel görünüm alanında yapılandırılması sürecinde, öz-değer fiziksel görünüm ile ilgili değişkenler (ten rengi, yüz biçimi, vücut ağırlığı, saç stili, beden ölçüleri vs.) temel alınarak yapılandırılmaktadır. Yapılan araştırmalar özellikle ergenlerin öz-değerini

fiziksel görünüm alanında yapılandırıldığını ve öz-değerin fiziksel görünüm alanında yapılandırılması ile depresyon ve yeme bozuklukları arasında olumlu bir ilişki bulunduğunu göstermiştir (Crocker, 2002; Power & Crocker, 2002; Sanchez & Crocker, 2005; Sargent, Crocker, & Luhtanen, 2006). Clabaugh, Karpinski ve Griffin (2008) koşullu öz-değer modeli'nin fiziksel görünüm alanını tek boyutlu olarak ele almasını eleştirmiş, bazı bireylerin öz-değerini özellikle fiziksel alanın önemli bir boyutu olan vücut ağırlığı alanında yapılandırıldığını ve bu nedenle koşullu öz-değer alanlarına *vücut ağırlığı* alanının da eklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Öz-değerini vücut ağırlığı alanında yapılandıran bir birey, fiziksel görünümün diğer boyutlarından ziyade vücut ağırlığı alanında aldığı olumsuz eleştirilerden etkilenmektedir (Clabaugh, 2008).

Öz-değerin Tanrı sevgisi alanında yapılandırılması sürecinde en önemli rolü dinsel inancın içselleştirilmesi ve bu inanca bağlılık düzeyi oynamaktadır. Öz-değerini Tanrı sevgisi alanında yapılandıran bireyler, Tanrı'nın kendilerini sevdiğine ve kendilerine değer verdiğine inandıkları ölçüde psikolojik açıdan kendini iyi hissedecektir. Öz-değerini erdem alanında yapılandıran bireyler ise kendilerini değerlendirirken ahlaki standartlara bağlılık düzeyini referans noktası olarak almaktadır (Crocker & Wolfe, 2001; Crocker ve diğerleri, 2003; Wolfe & Crocker, 2003). Öz-değerini aile desteği alanında yapılandıran bireyler, öz-değerin yapılandırılması sürecinde aile üyelerinin kendini ne kadar sevdiğini ve desteklediğini dikkate almaktadır (Crocker & Wolfe, 2001; Crocker ve diğerleri, 2003; Wolfe & Crocker, 2003).

Bireylerin öz-değerini yapılandıracağı alanı, sosyalleşme süreci sonunda belirlediği ve bu süreçte kültürel normların, akran etkisinin, model almanın ve ebeveyn- çocuk ilişkilerinin etkili olduğu ileri sürülmektedir (Park, Crocker, & Mickelson, 2004; Park, Montgomery, & Crocker, 2005). Bireylerin öz-değerini yapılandığı alanı değiştirmesi kolay olmamakla birlikte, bazen değişen çevresel koşullara uyum sağlamak amacıyla veya öz-değerini yapılandığı alana ilişkin belirlediği standartları karşılamakta zorluk çekmesi nedeniyle bireyler öz-değerini yapılandığı alanı değiştirebilmektedir. Öz-değerin yapılandırıldığı alanın değiştirilmesi süreci birden bire olmamakta, aşamalı olarak gerçekleşmektedir. Ancak genelde bireyler öz-değerini yapılandığı alanı değiştirmek yerine bu alana ilişkin alt amaçlarını değiştirmeyi tercih etmektedir. Yani öz-değerini akademik yeterlik alanında yapılandıran ve kimyager olmayı amaçlayan bir birey, bu amacına ulaşamadığında büyük olasılıkla öz-değerini akademik yeterlik alanında yapılandırmaktan vazgeçerek erdem alanında yapılandırmaya çalışmak yerine kimyager olma amacını bırakıp yine akademik

yeterlikle ilişkili başka bir amaca ulaşmaya örneğin fizikçi olmaya çalışacaktır (Crocker & Knight, 2005; Crocker & Wolfe, 2001; Crocker & Luhtanen, 2003; Wolfe & Crocker, 2003).

Öz-değerin yapılandırıldığı alan, bireylerin yaşamını düzenleme ve sürdürme biçimini etkilemektedir. Bireyler kendilerini değerli hissetmesini sağlayan öz-değerini geliştirici etkinliklere katılma ve değersiz hissetmesine yol açan öz-değerine zarar verici etkinliklerden kaçınma eğilimindedir (Clabaugh, 2008; Crocker & Wolfe, 2001; Crocker ve diğerleri, 2003; Sargent ve diğerleri, 2006; Wolfe & Crocker, 2003). Yapılan bir çalışmada öz-değerini fiziksel görünüm alanında yapılandıran bireylerin, vaktini daha çok alışveriş yapmakla, yüz ve cilt bakımıyla, partilere gitmekle, erdem alanında yapılandıran bireylerin gönüllü yardım faaliyetlerine katılmakla, akademik yeterlik alanında yapılandıran bireylerin ders çalışmakla ve Tanrı sevgisi alanında yapılandıran bireylerin ibadet etmekle geçirdiği bulunmuştur (Crocker, Luhtanen, & Bouvrette, 2001).

1.1.Koşullu öz-değer ölçeği

Koşullu öz-değer ölçeği (KÖDÖ; Crocker ve diğerleri, 2003) bireylerin onay alma, aile desteği, fiziksel görünüm, rekabet, akademik yeterlik, Tanrı sevgisi ve erdem alanlarında öz-değerini yapılandırma düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş, 7 alt ölçeği bulunan ve her bir alt ölçeği 5 madden oluşan 35 maddelik bir ölçme aracıdır. Bireylerin kendini bildirmesine dayalı (self-report) bir ölçme aracı olan KÖDÖ, 7'li Likert ("1" kesinlikle katılmıyorum-"7" kesinlikle katılıyorum) tipi bir derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin puanlanabilmesi için öncelikle aile desteği alt ölçeğinde 10. maddenin, fiziksel görünüm alt ölçeğinde 4. ve 30. maddelerin, akademik yeterlik alt ölçeğinde 13. maddenin ve onay alma alt ölçeğinde 6., 15. ve 23. maddelerin ters kodlanması (reverse) gerekmektedir.

Her bir alt ölçeğe ilişkin toplam puan, o alt ölçekte yer alan maddelerin toplanıp beşe bölünmesiyle elde edilmektedir. Ölçekten ölçeğin bütününe ilişkin toplam puan elde edilememektedir. Her bir alt ölçek için toplam puanın yüksekliği, öz-değerin söz konusu alt ölçeğin temsil ettiği alanda yapılandırılma düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir. Onay alma, fiziksel görünüm, akademik yeterlik ve rekabet alt ölçeklerinden alınan puanların ortalamasının alınması yoluyla elde edilen puan, öz-değerin dışsal alanlarda yapılandırılma düzeyini; Tanrı sevgisi, aile desteği ve erdem alt ölçeklerinden alınan puanların ortalamasının alınması yoluyla elde edilen puan ise öz-değerin içsel alanlarda yapılandırılma düzeyini göstermektedir. Ölçeğin orijinal formunun iç tutarlık katsayıları onay alma için .82, fiziksel görünüm için .83, rekabet için .87, akademik yeterlik için .82, aile desteği için .84, erdem için .83 ve Tanrı sevgisi için .96 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 3 ay arayla yapılan test-tekrar test

güvenirlik katsayılarının .68 ile .92, 5.5 ay arayla yapılan test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının .59 ile .88, 8.5 ay arayla yapılan test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının ise .51 ile .88 arasında değiştiği görülmüştür. Ölçeğin uyum geçerliği ve ayırt edici geçerliğinin incelendiği çalışmalarda ölçeğin korelasyonlarının, Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile -.22' den (onay alma) .10' a (aile desteği); Narsistik Kişilik Envanteri ile -.12' den (erdem) .16' ya (rekabet); Marlowe-Crowne Sosyal İstenirlik Ölçeği ile -.28' den (fiziksel görünüm) .15' e (erdem, Tanrı sevgisi) NEO Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin Uyumluluk alt ölçeği ile -.14' den (rekabet) .28' e (aile desteği), Sorumluluk alt ölçeği ile .10' dan (Tanrı sevgisi) .21' e (erdem), Nörotizm alt ölçeği ile .12' den (rekabet) .27' e (fiziksel görünüm), Deneyimlere Açıklık alt ölçeği ile -.11' den (rekabet) .19' a (erdem); Toplumsal Öz Saygı Ölçeği'nin Kişisel alt ölçeği ile .11' den (erdem) .18' e (aile desteği), Toplumsallık alt ölçeği ile .08' den (rekabet) .19' a (akademik yeterlik), Kimlik alt ölçeği ile .08' den (erdem) .27' e (onay alma) sıralandığı görülmüştür (Crocker ve diğerleri, 2003). Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen sonuçlar KÖDÖ'nün geçerlik ve güvenilirliğinin sağlandığını göstermektedir.

Türkiye'de öz-değer ile ilgili araştırmalarda öz-değerin bir kişilik özelliği olduğu varsayımına dayanan ve yalnızca bireyin genel öz-değer düzeyi hakkında bilgi veren ölçme araçlarının kullanıldığı görülmektedir. Son yıllarda öz-değer ile ilgili araştırmalarda öz-değerin durumsal bir yapı olduğunun belirlenmesi, öz-değer ile ilgilenen araştırmacıların, öz-değeri, belli alanlarla ilişkili değerlendirmelerden etkilenen koşullara bağlı bir kavram olarak görmesine yol açmış ve öz-değeri etkileyen durumsal etmenlerin neler olduğunu araştırmaya yöneltmiştir. Öz-değerin durumsal bir etmen olarak görülmesinin, öz-değerin biliş, duygu ve davranışın düzenlenmesi gibi kavramlarla ilişkisinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacağı, öz-değerin sosyal durumlarla ilişkisinin derinlemesine araştırılmasını mümkün kılacağı, öz-değerin doğası ve işlevleri ile ilgili yeni bakış açıları sağlayacağı ve öz-değerin depresyon gibi patolojik durumlarla ilişkisinin net olarak ortaya konmasına yardımcı olacağı görülmektedir (Crocker & Wolfe, 2001). Dünyada araştırmaların öz-değeri genel bir kişilik özelliği olarak görmeyi bırakıp öz-değeri etkileyen durumsal etmenleri belirlemeye odaklandığı görülürken, Türkiye'de öz-değeri etkileyen durumsal değişkenlerin neler olduğunu belirlemeye yarayan herhangi bir ölçme aracının bulunmadığının görülmesi, araştırmacıları Koşullu Öz-Değer Ölçeği (KÖDÖ)'ni Türkçeye uyarlamaya ve güvenilirlik ve geçerliğini incelemeye yöneltmiştir.

2.Yöntem

2.1. Örneklem

KÖDÖ'nün geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları üç farklı çalışma grubu üzerinde yürütülmüştür. Birinci grup, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 435 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin 211'i (% 49) erkek, 224'ü (% 51) bayandır. Bu grubun yaş ortalaması 21. 36'dır. İkinci çalışma grubu üzerinde ölçeğin dilsel eşdeğerlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu grup Sakarya'daki çeşitli okullarda görev yapan 107 İngilizce öğretmeninden oluşmaktadır. 57'si (% 53) bayan, 50 (% 47)'si erkek olan bu grubun yaş ortalaması 32.4'tür. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği için araştırmaya dahil edilen üçüncü çalışma grubu ise Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 152 öğrenciden oluşmaktadır. 52'si (% 34) erkek, 100'ü (% 66'sı) bayan olan bu grubun yaş ortalaması 22.7'dir.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Depresyon-Anksiyete-Stres Ölçeği

Lovibond ve Lovibond (1995) tarafından geliştirilen DASÖ depresyon, anksiyete ve stres olmak üzere 3 alt boyuta sahiptir. 42 maddeden oluşan ve 4'lü likert tipi bir derecelendirmeye sahip olan ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmalarını Akın ve Çetin (2007) gerçekleştirmiştir. Ölçeğin dilsel eşdeğerlik katsayıları ölçeğin bütünü için .99, depresyon alt boyutu için .97, anksiyete alt boyutu için .98 ve stres alt boyutu için .97 olarak bulunmuştur. Uyarlama çalışması için yapılan faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal formda olduğu gibi üç faktörden oluştuğu ve faktör yüklerinin 39 ile .88 arasında değiştiği görülmüştür. Ayırtedici geçerlik sonuçları ölçeğin klinik ve normal örnekleme geçerli biçimde ayırt edebildiğini göstermiştir. Ölçeğin iç tutarlık katsayıları ölçeğin bütünü için .89, depresyon alt boyutu için .90, anksiyete alt boyutu için .92 ve stres alt boyutu için .92 olarak bulunmuştur. Madde-toplam korelasyonlarının .51 ile .75 arasında değiştiği görülmüştür. Test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .99, alt ölçekler için ise .98 olarak hesaplanmıştır.

2.2.2. Özerklik alt ölçeği

Ryff (1995) tarafından geliştirilen ve Akın (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Psikolojik İyi olma Ölçeği'nin 6 alt ölçeğinden birisini oluşturmaktadır. 14 maddeden oluşan özerklik alt ölçeği 6'lı likert tipi derecelendirmeye sahiptir. Faktör yükleri .43 ile .91 arasında değişmektedir. Uyum geçerliği için yapılan çalışmada Öz-Duyarlık Ölçeği ile özerklik alt ölçeği arasındaki korelasyon katsayısı .47 olarak hesaplanmıştır. Özerklik alt ölçeğinin iç

tutarlık güvenilirlik katsayısı .91, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .78 olarak hesaplanmıştır.

2.3. İşlem

2.3.1. KÖDÖ'nün Türkçeye çevrilmesi

Ölçek öncelikle İngilizce Öğretmenliği bölümünde bulunan üç öğretim görevlisi tarafından Türkçeye çevrilmiş ve çeviriler incelenerek gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Daha sonra aynı grup Türkçe formları tekrar İngilizceye çevirmiş, her iki form arasındaki tutarlılığı incelemiş ve Türkçe formlar üzerinde tartışarak denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Çeviri sürecinde Türk kültürüne uymayan tanımlamaları belirlemek amacıyla, kültüre ilişkin değerler göz önüne alınmış ve kelime kelime tercüme yapmaktan kaçınılmıştır. KÖDÖ'nün dilsel eşdeğerlik çalışması için ise 107 İngilizce öğretmenine öncelikle İngilizce form uygulanmış, bir hafta sonra ise Türkçe formlar uygulanmıştır. Ölçeğin İngilizce formundan alınan puanlar ile Türkçe formundan alınan puanlar arasındaki korelasyon dilsel eşdeğerlik ölçüsü olarak alınmıştır.

2.3.2. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları

Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde geçerlik çalışmaları olarak yapı ve uyum geçerliği çalışmaları yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarına başlamadan önce Türkçe form 3'ü psikolojik danışmanlık ve rehberlik, 1'i ölçme ve değerlendirme alanında uzman olan 4 öğretim üyesine incelenmiş ve öğretim üyelerinin önerileri doğrultusunda gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için açımlayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA çok sayıda değişkenden (maddeden) bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara ulaşmayı hedefler (Büyüköztürk, 2008). Bu çalışmada AFA uygulanmasının nedeni KÖDÖ'nün orijinal formunun Türk öğrenciler üzerindeki yapısını açığa çıkarmaktır (Büyüköztürk, Akgün, Kahveci, & Demirel, 2004). Faktör analizi çalışmasının örneklemini oluşturan sayının belirlenmesinde, Tabachnick ve Fidell'in (1996) faktör analizi için verdiği kriterler dikkate alınmıştır. Bu araştırmacılara göre faktör analizi için 300 kişi "iyi", 500 kişi "çok iyi", 1000 kişi ve üzeri "mükemmel" olarak değerlendirilmektedir. DFA ile ise önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece örtüştüğü incelenmektedir. KÖDÖ'nün madde ayırdediciliği için madde-toplam korelasyonu, güvenilirlik çalışmaları için iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenilirlik katsayıları belirlenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarından elde edilen verilerin analizi için SPSS 11.5 programı kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Dilsel Eşdeğerlik

KÖDÖ'nün dilsel eşdeğerlik katsayılarının .69 ile .97 arasında değiştiği görülmüştür. Her bir maddenin dilsel eşdeğerlik puanları Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1- KÖDÖ Maddelere göre Dilsel Eşdeğerlik Bulguları

Madde No	r	Madde No	r	Madde No	r	Madde No	r	Madde No	r
1	.89	8	.94	15	.91	22	.86	29	.85
2	.89	9	.82	16	.86	23	.66	30	.84
3	.87	10	.74	17	.92	24	.97	31	.69
4	.91	11	.88	18	.90	25	.72	32	.60
5	.91	12	.81	19	.81	26	.96	33	.76
6	.78	13	.82	20	.87	27	.86	34	.69
7	.84	14	.90	21	.94	28	.87	35	.74

3.2. Madde Analizi

KÖDÖ'nün madde analizi için ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının hesaplanmasında her boyutun kendi toplam puanı kullanılmıştır. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları fiziksel görünüm alt boyutu için .30 ile .46, Tanrı sevgisi alt boyutu için .32 ile .44, rekabet alt boyutu için .30 ile .61, erdem alt boyutu için .31 ile .43, aile desteği alt boyutu için .38 ile .72, onay alma alt boyutu için .31 ile .36 ve akademik yeterlik alt boyutu için .31 ile .44 arasında değerler almıştır. Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarına (r_{jk}) ait bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2- KÖDÖ Düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları (r_{jk})

Madde No	r_{jk}	Madde No	r_{jk}	Madde No	r_{jk}	Madde No	r_{jk}	Madde No	r_{jk}
1	.46	8	.37	15	.36	22	.44	29	.40
2	.40	9	.34	16	.72	23	.35	30	.44
3	.61	10	.64	17	.34	24	.62	31	.39
4	.42	11	.31	18	.32	25	.30	32	.42
5	.34	12	.58	19	.34	26	.44	33	.31
6	.26	13	.35	20	.42	27	.31	34	.29
7	.69	14	.43	21	.30	28	.31	35	.31

3.3. Yapı Geçerliği

3.3.1. Açıklayıcı Faktör Analizi

KÖDÖ'nün yapı geçerliğini incelemek için yapılan açıklayıcı faktör analizinde öncelikle bütün maddeler arasındaki korelasyon matrisi incelenmiş, maddeler arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığına bakılmış ve faktör analizinin yapılabilmesine uygunluk gösterir nitelikte anlamlı ilişkilerin olduğu görülmüştür. Faktörleri belirlemek amacıyla Temel Bileşenler Analizi Yöntemi kullanılmıştır. Temel Bileşenler Analizi'nden önce verilerin faktörlenebilirliği Barlett Sphericity ve KMO Örneklem Yeterliği testleri ile incelenmiştir.

Verilerin faktör analizine uygunluğu için KMO .60'dan yüksek ve Barlett testinin anlamlı çıkması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2008). Bu çalışmada KMO örneklem uygunluk katsayısı .904 ve Barlett Sphericity testi χ^2 değeri 6889,52 ($p < .000$) anlamlı bulunmuştur. Bu değerler verilerin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

KÖDÖ'nün orijinal formu 7 alt ölçekten oluşmaktadır. Bu nedenle yapılan AFA'da temel bileşenler tekniği ile oblik döndürme faktör çözümlemesi sonuçları 6 faktörle sınırlandırılmıştır. Tabachnick ve Fidell'in (1996) faktörler arasında sürekli bir ilişki dizisi varsa oblik döndürme kullanılmasını önermektedir. Crocker ve diğerleri (2003) KÖDÖ'nün alt boyutları arasında ilişki bulunduğunu belirttiği için direct oblimin döndürme tekniği tercih edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda toplam varyansın %66.63'ünü açıklayan, 35 madde ve 7 alt ölçekten oluşan bir ölçme aracı elde edilmiştir. Faktör analizi sonucunda 6. ve 34. maddeler, faktör yükleri .30'dan küçük olduğu için çıkarılmıştır. Tablo 3'de görüldüğü gibi diğer maddelerin faktör yükleri .30 kriterini (Büyüköztürk, 2008) karşılamaktadır. Ölçeğin uyarlanmış halinde faktör yükleri .30'dan küçük olduğu için ölçekten çıkarılan iki madde dışındaki diğer maddelerin orijinal formdakiyle aynı alt boyutlarda yer aldığı görülmüştür.

Tablo 2-KÖDÖ faktör analizi bilgileri

Madde No	Fiziksel Görünüm	Tanrı Sevgisi	Rekabet	Erdem	Onay Alma	Aile Desteği	Akademik Yeterlik
1	.48						
4	.43						
17	.34						
21	.31						
30	.47						
2		.41					
8		.39					
18		.35					
26		.46					
31		.39					
3			.66				
12			.62				
20			.43				
25			.33				
32			.44				
5				.34			
11				.32			
14				.46			
28				.32			
9					.34		
15					.38		
23					.37		
35					.32		
7						.72	
10						.66	
16						.73	
24						.63	
29						.32	
13							.37
19							.34
22							.47
27							.33
33							.32
%66.63	%12.38	%10.21	%12.35	%8.56	%10.84	%7.16	%5.13

AFA sonucunda elde edilen alt ölçeklerden birincisi *fiziksel görünümüdür*. 5 maddeden oluşan bu alt ölçek toplam varyansın %12.38'ini açıklamakta ve faktör yükleri .31 ile .48 arasında değişmektedir. Bu alt ölçekte yer alan maddelere örnek olarak “Çekici göründüğümü düşündüğümde, kendimi iyi hissedirim.” gösterilebilir. İkinci alt ölçek *Tanrı sevgisidir*. 5 maddeden oluşan ve faktör yükleri .35 ve .41 arasında sıralanan bu alt ölçek toplam varyansın %10.21'ini açıklamaktadır. “Kendime verdiğim değer Tanrı sevgisine dayanmaktadır.” maddesi bu alt ölçege örnek olarak gösterilebilir. Üçüncü alt ölçek *rekabettir*. Faktör yükleri .33 ile .66 arasında sıralanan ve toplam varyansın %12.35'ini açıklayan bu alt ölçek 5 maddeden oluşmaktadır. Rekabet alt ölçeginde yer alan maddelere örnek olarak “Bir görev veya beceride diğerlerinden daha iyi performans sergilediğimde kendimi değerli hissedirim.” maddesi gösterilebilir. Dördüncü alt ölçek olan *erdemdir*. 4 maddeden oluşan erdem alt ölçegine ilişkin maddelerin faktör yükleri .32 ile .46 arasında değişmekte ve bu alt ölçek toplam varyansın %8.56'sını açıklamaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddelere örnek olarak “Ahlaki açıdan doğru olmadığını bildiğim bir şeyi yapmam, kendime saygımın kaybolmasına yol açar.” maddesi gösterilebilir. Beşinci alt ölçek *onay almadır*. Toplam varyansın %10.84'ünü açıklayan ve 4 maddeden oluşan bu alt ölçegin faktör yükleri .32 ile .38 arasında değişmektedir. Bu alt ölçekteki maddelere örnek olarak “Diğerleri bana saygı göstermezse ben de kendime saygı duyamam.” maddesi gösterilebilir. Altıncı alt ölçek olan *aile desteği* 5 maddeden oluşmakta, faktör yükleri .32 ile .72 arasında sıralanmakta ve toplam varyansın %7.16'sını açıklamaktadır. Bu alt ölçekte yer alan maddelere örnek olarak “Aile üyelerimin benimle gurur duyması kendime verdiğim değeri arttırır.” gösterilebilir. Yedinci alt ölçek olan *akademik yeterlik* 5 maddeden oluşmakta ve faktör yükleri .32 ile .47 arasında değişmektedir. Toplam varyansın %5.13'ünü açıklayan bu alt ölçekte yer alan maddelere örnek olarak “Okulda başarılı olmak öz-saygımı arttırır.” maddesi gösterilebilir. KÖDÖ'nün alt ölçekleri arasındaki korelasyona ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3- KÖDÖ faktörler arası korelasyon katsayıları

Faktör	1	2	3	4	5	6
Fiziksel Görünüm	–					
Tanrı Sevgisi	-.43**	–				
Rekabet	.57**	-.15**	–			
Erdem	-.28**	.62**	-.07	–		
Onay Alma	.53**	-.40**	.54**	-.21**	–	
Aile Desteği	.016	.41**	-.41**	.42**	.08	–
Akademik Yeterlik	.50**	-.20**	.82**	-.05	.63**	.38**

** p< .01

3.3.2. Doğrulayıcı Faktör Analizi

Ölçeğin orijinal formunda bulunan faktörlerin doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin orijinal formda olduğu gibi yedi alt boyutta

uyum verdiği ve ki-kare değerinin ($\chi^2= 231.50$, $sd=121$, $p=0.00$) anlamlı olduğu görülmüştür. Uyum indeksi değerleri ise $RMSEA=.04$, $NFI=.97$, $CFI=.98$, $IFI=.99$, $RFI=.96$, $GFI=.96$ ve $AGFI=.94$ olarak bulunmuştur. Bu uyum indeksi değerleri yedi boyutlu modelin uyumlu olduğunu (Hu & Bentler, 1999) göstermektedir.

3.4. Ölçüt Bağımlı Geçerlik

. KÖDÖ'nün alt ölçekleri ile DASÖ'nün alt ölçekleri ve PİÖÖ'nün Özerklik alt ölçeği arasındaki ilişkiler Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4- KÖDÖ'nün faktörleri ile DASÖ'nün alt ölçekleri ve PİÖÖ'nün Özerklik alt ölçeği arasındaki korelasyon katsayıları

Faktör	Özerklik	Depresyon	Anksiyete	Stres
Fiziksel Görünüm	-.60**	.46**	.43**	.44**
Tanrı Sevgisi	.52**	-.38**	-.27**	-.28**
Rekabet	-.60**	.37**	.33**	.40**
Erdem	.31**	-.20**	-.17**	-.15**
Onay Alma	-.70**	.43**	.37**	.39**
Aile Desteği	.008	-.026	.041	.094
Akademik Yeterlik	-.62**	.36**	.31**	.37**

** $p < .01$

3.5. Güvenirlik

KÖDÖ'nün güvenirlilik çalışmaları olarak iç tutarlık ve test-tekrar test güvenirlilikleri incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda iç tutarlık katsayıları aile desteği alt ölçeği için .91, rekabet için .89, fiziksel görünüm alt ölçeği için .88, Tanrı sevgisi alt ölçeği için .88, akademik yeterlik alt ölçeği için .86, erdem alt ölçeği için .82 ve onay alma alt ölçeği için .82 olarak bulunmuştur. Test-tekrar güvenirlilik çalışması için KÖDÖ'nün Türkçe formu Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 152 üniversite öğrencisine 4 hafta arayla iki kez uygulanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliliği aile desteği alt boyutu için .76, rekabet alt boyutu için .68, fiziksel görünüm alt boyutu için .89, Tanrı sevgisi alt boyutu için .79, akademik yeterlik alt boyutu için .77, erdem alt boyutu için .82 ve onay alma boyutu için .86 olarak bulunmuştur. Tablo 5'te KÖDÖ'nün iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirlilik katsayıları verilmiştir.

Tablo 5- KÖDÖ test-tekrar test ve iç tutarlılık yöntemiyle hesaplanan güvenirlilik katsayıları

Faktör	Test-tekrar test	İç tutarlık
Fiziksel Görünüm	.89	.88
Tanrı Sevgisi	.79	.88
Rekabet	.68	.89
Erdem	.82	.82
Onay Alma	.86	.82
Aile Desteği	.76	.91
Akademik Yeterlik	.77	.86

4. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmanın amacı Crocker ve diğerleri (2003) tarafından geliştirilen KÖDÖ'yü Türkçeye uyarlamak ve Türkçe versiyonun geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını yapmaktır. Öncelikle araştırmaya katılan örneklem, sayı bakımından istatistiksel analizlerin gerektirdiği yeterliliktedir. KÖDÖ'nün dilsel eşdeğerliğini saptamak amacıyla yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar iki uygulama arasındaki korelasyonların son derece yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Buna göre ölçek maddelerinin Türkçe çevirisinin İngilizce orijinal maddelerle benzeştiği ve ölçeğin dilsel eşdeğerlik açısından yeterli düzeyde olduğu söylenebilir. Yine bu sonuç ölçeğin Türkçeye başarılı biçimde uyarlandığını göstermiştir.

KÖDÖ'nün yapı geçerliği için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin orijinal formda olduğu gibi yedi alt boyuta sahip olduğu ve faktör yükleri .30'dan küçük olduğu için ölçekten çıkarılan 6. ve 34. maddeler dışındaki diğer maddelerin orijinal forma uygun olarak kendi boyutlarında yer aldığı görülmüştür. Ayrıca açıklanan toplam varyans oranı %66.63 olarak bulunmuştur. Ölçek geliştirme ve uyarlama çalışmalarında açıklanan varyans oranı için %30 ve üzerinin ölçüt olarak alındığı (Büyüköztürk, 2008) düşünüldüğünde, açıklanan varyans oranının yeterli olduğu söylenebilir. Onay alma alt boyutuna ait 6. ve erdem alt boyutuna ait 34. maddeler faktör yükleri .30'dan düşük olduğu için puanlamalara katılmamıştır. Yapılan DFA için uyum indeksi sınırları göz önüne alındığında, modelin iyi düzeyde uyum verdiği ve ölçeğin orijinal faktör yapısının Türkçe formun faktör yapısıyla uyduğu görülmektedir.

Ölçüt bağımlı geçerlik çalışması için KÖDÖ ile PİOÖ'nün Özerlik alt ölçeği ve DASÖ arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Crocker ve Park (2004) öz-değerini içsel alanlarda (Tanrı sevgisi, erdem ve aile desteği) yapılandıran bireylerin yakın ilişkilerinde kendi kişisel standartlarına göre davrandığını, öz-değerini dışsal alanlarda (akademik yeterlik, rekabet, onay alma ve fiziksel görünüm) yapılandıran bireylerin ise davranışlarını ilişki kurdukları bireylerin onayına bağlı olarak yapılandırıldığını bildirmiştir. Bu açıklamalar göz önüne alındığında Özerklik alt ölçeği ile KÖDÖ'nün Tanrı sevgisi ve erdem alt ölçekleri arasında pozitif; akademik yeterlik, rekabet, onay alma ve fiziksel görünüm alt ölçekleri arasında ise negatif ilişkilerin bulunması ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği için önemli bir kanıt olarak değerlendirilebilir. Sargent ve diğerleri (2006) tarafından yapılan araştırmada akademik dönemin başında öğrencilerin öz-değerini yapılandıkları alanlar belirlenmiş ve öz-değerini dışsal alanlarda yapılandıran bireylerin, araştırmanın yapıldığı akademik dönem boyunca öz-değerini içsel alanlarda yapılandıran bireylerden daha çok depresyona girdiği

bulgulanmıştır. Bu bilgiler ışığında DASÖ'nün depresyon, stres ve anksiyete alt ölçekleri ile KÖDÖ'nün akademik yeterlik, fiziksel görünüm, onay alma ve rekabet alt ölçekleri arasında pozitif; Tanrı sevgisi ve erdem alt ölçekleri arasında ise negatif ilişkiler bulunması ölçeğin ölçüt-bağıntılı geçerliğini destekleyici kanıtlar olarak değerlendirilebilir.

Güvenirlilik çalışmalarından elde edilen puanlar yüksek düzeydedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayılarının yüksek bulunması iç tutarlılığının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir. Diğer bir anlatımla ölçek maddelerinin her biri, testin bütünüyle ölçülmek istenen özeliği ölçmektedir. Ölçeğin kararlılığı test-tekrar test yöntemiyle incelemiştir. Araştırmalarda kullanılacak ölçme araçları için öngörülen güvenirlilik düzeyinin .70 olduğu (Tezbaşaran, 1996) dikkate alınır, ölçeğin tüm alt boyutlarına ilişkin güvenirlilik düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir.

KÖDÖ'nün geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarından elde edilen bulgulara göre, ölçeğin kullanıma hazır olduğu ve bireylerin öz-değerlerini yapılandırdığı alanları belirlemede geçerli ve güvenilir biçimde kullanılacağı söylenebilir. Ancak ölçeğin geçerlik ve güvenirlilik çalışmalarının yürütüldüğü araştırma grubunun üniversite öğrencilerinden oluşması, geçerlik ve güvenirliliği için farklı gruplar üzerinde yapılacak çalışmaları gerekli kılmaktadır. Bunun yanında koşullu öz-değerin benlik saygısı, öz-duyarlık, psikolojik iyi olma, başarı-amaç oryantasyonları gibi çeşitli değişkenlerle ilişkisinin araştırılması yararlı olacaktır. Son olarak bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların yapılması ölçeğin ölçme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır.

Kaynaklar

Akın, A. (2008). The scales of Psychological Well-being: A study of validity and reliability. *Educational Science: Theory & Practice*, 8(3), 721-750.

Akın, A. & Çetin, B. (2007). Depression, Anxiety and Stress Scale (DASS): The study of validity and reliability. *Educational Science: Theory & Practice*, 7(1), 241-268.

Blascovich, J. & Tomaka, J. (1991). Measures of Self-Esteem. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.). *Measures of personality and social psychological attitudes: Measures of social psychological attitudes*. (pp. 115-160). San Diego: Academic Press.

Büyüköztürk, Ş. (2008). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö., Kahveci, Ö., Demirel, F. (2004). Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlilik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4(2), 207-239.

Clabaugh, A. (2008). *The Body Weight Contingency of Self Worth: Additional Investigations of Validity*. Unpublished doctoral dissertation, Temple University.

Clabaugh, A., Karpinski, A., & Griffin, K. (2008). The body weight contingency of self-worth. *Self and Identity*, 7, 337-359.

Crocker, J. (2002). Contingencies of self-worth: Implications for self-regulation and psychological vulnerability. *Self and Identity*, 1, 143-149.

Crocker, J., Karpinski, A., Quinn, D. M., & Chase, S. (2003). When grades determine self-worth: Consequences of contingent self-worth for male and female engineering and psychology majors. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 507-516.

Crocker, J., & Knight, K. M. (2005). Contingencies of self-worth. *Current Directions in Psychological Science*, 14, 200-203.

Crocker, J., & Luhtanen, R. K. (2003). Level of self-esteem and contingencies of self-worth: Unique effects on academic, social, and financial problems in college students. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 29, 701 – 712.

Crocker, J., Luhtanen, R. K., & Bouvrette, S. (2001). *Contingencies of self-worth in college students: Predicting freshman year activities*. Manuscript in preparation, University of Michigan.

Crocker, J., Luhtanen, R., Cooper, M. L., & Bouvrette, S. A. (2003). Contingencies of self-worth in college students: Measurement and theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85, 894 – 908.

Crocker, J., & Park, L. E. (2004). The costly pursuit of self-esteem. *Psychological Bulletin*, 130, 392 – 414.

Crocker, J., Sommers, S. R., & Luhtanen, R. K. (2002). Hopes dashed and dreams fulfilled: Contingencies of self-worth and admissions to graduate school. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 1275–1286.

Crocker, J., & Wolfe, C. T. (2001). Contingencies of self-worth. *Psychological Review*, 108, 593–623.

Dalgleish, T., Tchanturia, K., Serpell, L., Hems, S., de Silva, P., & Treasure, J. (2001). Perceived control over events in the world in patients with eating disorders: A preliminary study. *Personality & Individual Differences: Special Issue*, 31, 453-460.

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structural analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55.

Lerman, A. (2002). *Social anxiety and contingent self-worth*. Unpublished master's thesis, Illinois Institute of Technology.

Luhtanen, R. K., & Crocker, J. (2005). Alcohol use in college students: Effects of level of self-esteem, narcissism, and contingencies of self-worth. *Psychology of Addictive Behaviors*, 19, 99-103.

Niiya, Y., Crocker, J., & Bartmess, E. N. (2004). From vulnerability to resilience: Learning orientations buffer contingent self-esteem from failure. *Psychological Science*, 15, 801- 805.

Park, L. E., & Crocker, J. (2003, Şubat). *Thinking of me: Contingent self-worth and failure*. Poster presented at the Annual Meeting of the Society for Personality and Social Psychology. Los Angeles, CA.

Park, L. E., Crocker, J., & Mickelson, K. D. (2004). Attachment Styles and Contingencies of Self-Worth. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 30, 1243-1254.

Park, L. E., Montgomery, B., & Crocker, J. (2005). *Effects of peer influence on contingencies of self-worth and self-validation goals*. Unpublished manuscript. Department of Psychology, University of Michigan.

Power, C. M., & Crocker, J. (2002). *Trying to meet the ideal or avoid the dreaded self: Basing self-esteem on appearance and well-being in college students*. Unpublished manuscript, University of Michigan, Ann Arbor.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. Princeton, NJ: Princeton University Press.

Rosenberg, M., Schooler, C., Schoenbach, C., & Rosenberg, F. (1995). Global self-esteem and specific self-esteem: Different concepts, different outcomes. *American Sociological Review*, 60, 141-156.

Sanchez, D. T., & Crocker, J. (2005). How investment in gender ideals affects well-being: The role of external contingencies of self-worth. *Psychology of Women Quarterly*, 29, 63- 77.

Sanchez, D. T., Crocker, J., & Boike, K. R. (2005). Doing gender in the bedroom: Investing in gender norms and the sexual experience. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 1445- 1455.

Sargent, J. T., Crocker, J., & Luhtanen, R. K. (2006). Contingencies of self-worth and depressive symptoms in college students. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 25, 628-646.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (1996). *Using multivariate statistics*. New York: HarperCollins College Publishers.

Tezbaşaran, A. A. (1996). *Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Woike, B. A., & Baumgardner, A. H. (1993). Global-specific incongruencies in self-worth and the search for self-knowledge. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 19, 290-295.

Wolfe, C. T., & Crocker, J. (2003). What does the self want? Contingencies of self-worth and goals. In S. Spencer, S. Fein, M. P. Zanna, & J. M. Olson (Eds.). *The Ontario Symposium: Motivated social perception* (pp. 147 – 170). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.